

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ГОНЧАРОВА МАРГАРИТА ЛЕОНІДІВНА
УДК

338.45:664.1(043)

**РОЗВИТОК ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ПІДПРИЄМСТВ
ЦУКРОБУРЯКОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ**

08.06.01 – економіка, організація і управління підприємствами

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2006

Дисертацією є рукопис
Робота виконана в Національному аграрному університеті Кабінету
міністрів України

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Єрмаков Олександр Юхимович,

Національний аграрний університет,
професор кафедри аграрної соціології
та розвитку села

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Яценко Володимир Микитович,
проректор з науково-педагогічної роботи,
завідувач кафедри бухгалтерського
обліку, аналізу і аудиту Черкаського державного
технологічного університету Міністерства науки
і освіти України (м. Черкаси)

кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
Фурса Анатолій Васильович,
провідний науковий співробітник
лабораторії економіки та організації
виробництва цукрових буряків і насінництва
Інституту цукрових буряків УААН
(м. Київ)

Провідна установа: Національний науковий центр
”Інститут аграрної економіки” УААН,
відділ науково-організаційного забезпечення,
м. Київ

Захист відбудеться “22” січня 2007 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.063.01 в Європейському університеті за адресою: 03115, м. Київ, бул. Акад. Вернадського 16-в.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Європейського університету за адресою: 03115, м. Київ, вул. Депутатська, 15/17.

Автореферат розісланий “22” грудня 2006 р.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради

Луцій О.П.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Подальший розвиток ринкових відносин в Україні потребує стабільного й ефективного функціонування підприємств усіх

галузей економіки. Досить гострою ця проблема є для агропромислового комплексу країни і цукробурякового підкомплексу зокрема. Його занепад під час економічної кризи 90–х років 20 століття призвів до значного скорочення посівних площ цукрових буряків та істотного зменшення обсягів виробництва цукросировини і цукру, а в кінцевому підсумку до низької ефективності або ж збитковості господарюючих суб'єктів.

Теоретичні і прикладні аспекти дослідження розвитку агропромислового комплексу держави на засадах самостійної підприємницької діяльності господарюючих суб'єктів та державного управління цим процесом, інтеграції сільського господарства з промисловістю, елементами заготівельної, транспортної, торгівельної та ринкової інфраструктури, удосконалення цінового і фінансового механізмів, забезпечення соціальної спрямованості ринкових перетворень знайшли відображення у наукових працях: В. Амбросова, В. Андрійчука, В. Бойка, П. Борщевського, В. Благодатного, О. Єрмакова, А. Заїнчковського, О. Зайця, О. Крисального, І. Лукінова, М. Маліка, В. Месель-Веселяка, О. Онищенко, Б. Пасхавера, П. Саблука, В. Терещенка, А. Фурси, Л. Худолій, О. Шпичака, В. Юрчишина, В. Яценка та ін. Безперечно вони стосуються і розвитку цукробурякового підкомплексу, але переважно на рівні держави. Тому надзвичайно важливим є поглиблення дослідження наявного потенціалу і тенденцій розвитку цукробурякового виробництва на регіональному рівні, особливостей функціонування підприємств цукробурякового підкомплексу і пошуку шляхів, що забезпечать їх динамічний розвиток в ринкових умовах господарювання. Специфіка та недостатня розробка зазначених проблемних питань, а також їх методичне та практичне значення визначають актуальність теми дослідження, його мету, завдання та структуру дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами. Дисертаційна робота є складовою плану науково-дослідних робіт Навчально-наукового інституту бізнесу Національного аграрного університету за темою “Вдосконалення організаційно-економічних механізмів господарювання в агропромисловому виробництві” (номер державної реєстрації 0106U007383), в якій здобувачем обґрунтовано напрями підвищення ефективності функціонування підприємств цукробурякового підкомплексу.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційного дослідження є обґрунтування теоретичних та методичних підходів і розробка практичних рекомендацій щодо ефективного функціонування підприємств цукробурякового підкомплексу в сучасних умовах господарювання.

Для досягнення зазначеної мети поставлені такі наукові завдання:

- узагальнити теоретичні та методичні основи ефективного розвитку підприємств цукробурякового підкомплексу;
- дослідити економічну сутність та уточнити визначення поняття “цукробуряковий підкомплекс”;
- визначити особливості розвитку інтеграційних процесів в підприємствах цукробурякового підкомплексу та механізми їх здійснення;
- обґрунтувати методичні підходи дослідження ефективності функціонування підприємств цукробурякового підкомплексу;
- провести аналіз сучасного стану і основних тенденції розвитку виробництва цукрових буряків та цукру;
- здійснити економічну оцінку галузей цукробурякового підкомплексу Сумської області;
- обґрунтувати наукові засади стратегії ефективного розвитку підприємств цукробурякового підкомплексу;
- визначити принципи побудови економічного механізму функціонування підприємств цукробурякового підкомплексу;
- обґрунтувати пропозиції щодо перспективних напрямів поглиблення інтеграційних процесів в системі “вирощування цукрових буряків – переробка – реалізація цукру”;
- сформулювати концептуальні положення інноваційно-інвестиційної моделі розвитку цукробурякового підкомплексу.

Об’єктом дослідження є процес господарювання підприємств цукробурякового підкомплексу.

Предметом дослідження є економічні та організаційні процеси, що впливають на ефективність функціонування підприємств цукробурякового підкомплексу.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дисертаційної роботи є діалектичний метод пізнання, який дає змогу комплексно дослідити ефективність функціонування підприємств цукробурякового підкомплексу в їх розвитку, взаємозв’язку та взаємозалежності. У дисертації використані загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, які забезпечили вирішення поставлених завдань. У процесі дослідження використовувався системний підхід до аналізу розвитку і ефективного функціонування підприємств цукробурякового підкомплексу, а також такі методи: абстрактно-логічний – для теоретичного та методичного узагальнення розвитку економічних процесів та формування висновків; статистико-економічний – для аналізу основних техніко-економічних і фінансових показників сучасного стану підприємств цукробурякового підкомплексу; структурно-функціональний – для аналізу організаційно-економічних змін, що відбуваються в цукробуряковому

виробництві в процесі ринкових трансформацій; монографічний – для дослідження ефективності господарювання на підприємствах цукробурякового підкомплексу; економіко-математичний – для моделювання процесу реалізації цукру в умовах цінового ризику.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти України, дані Державного комітету статистики України і Міністерства аграрної політики України, річні звіти цукрових заводів і сільськогосподарських підприємств Сумської області, база даних Інституту аграрної економіки УААН, наукові праці вчених-економістів, а також результати власних досліджень та розрахунків.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному і методичному обґрунтуванні основних напрямів удосконалення та підвищення ефективності господарської діяльності підприємств цукробурякового підкомплексу.

Сутність наукової новизни полягає в наступному:

вперше:

– на основі моделювання процесу реалізації цукру в умовах цінового ризику розроблено організаційно-економічний механізм формування фонду підтримки інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств цукробурякового підкомплексу, який формується за рахунок відрахувань від прибутку цукрових заводів (с. 12-13);

дістали подальший розвиток:

– пропозиції щодо: розміщення виробництва цукрових буряків за критерієм придатності до їх вирощування та інтегрального індексу продуктивності (с. 7-8); підвищення економічної ефективності бурякосіяння в області шляхом концентрації і оптимізації розмірів цукробурякової галузі (с. 8);

– систематизація факторів, що сприяють поглибленню інтеграційних процесів в системі “вирощування цукрових буряків – переробка – реалізація цукру” і підвищенню на цій основі ефективності цукровиробництва (с. 12);

удосконалено:

– визначення економічної сутності поняття “цукробуряковий підкомплекс”, під яким слід розуміти інтегровану економічну систему, що об’єднує виробничі і фінансові ресурси сільськогосподарських, переробних, торговельних підприємств для виробництва і реалізації кінцевого продукту – цукру (с. 4-5);

– наукові засади та методичні підходи формування стратегії ефективного розвитку підприємств цукробурякового підкомплексу, а саме: надано авторське визначення стратегії ефективного розвитку підприємств цукробурякового підкомплексу, розроблено алгоритм її реалізації, сформовано систему принципів побудови даної стратегії (с. 10-11);

– принципи побудови системи управління конкурентоспроможністю продукції цукровиробників, якими є гармонізація нормативної бази; наукова обґрунтованість функціонування механізму управління; соціальна орієнтація економічного механізму управління конкурентоспроможністю продукції та ін. (с. 12).

Практичне значення одержаних результатів дисертації полягає у тому, що вони спрямовані на створення сприятливих організаційно-економічних умов для ефективної діяльності підприємств цукробурякового підкомплексу.

Практична цінність результатів дослідження та розроблених автором методичних підходів, пропозицій та рекомендацій підтверджується їхнім використанням на різних рівнях управління цукробуряковим підкомплексом області (довідка Головного управління агропромислового розвитку Сумської обласної державної адміністрації №01/1913 від 12.10.2006 р.). Основні положення щодо розробки ефективної стратегії розвитку підприємств цукробурякового підкомплексу використовуються ТОВ АФ “Косовщинська” (довідка № 57 від 23 серпня 2006 р.) та цукровими заводами Сумської області, зокрема ВАТ “Воронізький цукровий завод” (довідка № 27 від 21.08.2006 р.).

Особистий внесок здобувача. Наукові положення, висновки і пропозиції, що містяться в дисертаційній роботі, є результатом особистих розробок автора.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, висновки і результати дисертаційної роботи доповідалися і одержали позитивну оцінку на Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених “Економіка підприємства: проблеми теорії та практики” (м. Дніпропетровськ, 2003 р.), Міжнародній науково-практичній конференції “Сучасний стан та проблеми розвитку підприємництва в регіоні” (м. Дніпропетровськ, 2005 р.), III Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених “Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації” (м. Тернопіль, 2006 р.).

Публікації. За темою дисертаційної роботи опубліковано 8 одноосібних наукових праць загальним обсягом 2 друк. арк., із них 5 робіт у фахових виданнях загальним обсягом 1,2 друк. арк.

Обсяг і структура дисертації. Дисертаційна робота викладена на 210 сторінках комп’ютерного тексту, складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 186 найменувань, містить 32 таблиці, 20 рисунків і 11 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету і завдання, об'єкт і предмет дослідження, визначено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів

У першому розділі дисертації “Теоретичні і методичні основи розвитку та ефективного функціонування підприємств цукробурякового підкомплексу” узагальнено теоретичні засади та організаційно-економічні особливості функціонування підприємств цукробурякового підкомплексу в ринкових умовах господарювання; досліджено особливості розвитку інтеграційних процесів в підприємствах цукробурякового підкомплексу та механізми їх здійснення; обґрунтовано методичні підходи дослідження ефективності діяльності сільськогосподарських і переробних підприємств.

Вивчення організаційно-економічних особливостей функціонування підприємств цукробурякового підкомплексу в ринкових умовах господарювання вимагає системного підходу, що впливає, з одного боку, із самої природи галузей як складної динамічної виробничої системи, а з другого – з їх залежності від великої кількості зовнішніх чинників (організаційні, економічні, природні та ін.). Зусилля виробників сировини і цурку повинні спрямовуватися на створення цілісної економічної системи, яка б забезпечувала гнучке і оперативне реагування на внутрішні і зовнішні зміни, а також максимальну заінтересованість працівників усіх ланок в найповнішому використанні наявних ресурсів. У зв'язку з цим запропоновано під поняттям ”цукробуряковий підкомплекс” розуміти складну інтегровану економічну систему, основою якої є кооперація та концентрація трудових, матеріальних і фінансових ресурсів промислових, переробних, сільськогосподарських, торговельних підприємств, що забезпечує виробництво цукрових буряків, їх переробку, зберігання і реалізацію кінцевого продукту – цукру.

Оцінюючи реальний стан розвитку підприємств підкомплексу, можна стверджувати, що його високоефективне функціонування в сучасних умовах неможливе без наявності цілого ряду умов, серед яких визначальними є: формування системи державного регулювання цукровиробництва; ліквідація монополізму на всіх ланках просування продукції - від виробника сировини до споживача цукру; встановлення ринкових цін на цукор на основі попиту і пропозиції; наявність сучасної розвинутої ринкової інфраструктури.

В роботі визначені спеціальні механізми впливу на процес комбінування в цукробуряковому підкомплексі, що являють собою форми зв'язків учасників агропромислової інтеграції, а також форми управління процесами спільної господарської діяльності (організаційні, економічні і правові норми, нормативи і правила взаємодії) (табл. 1).

На основі теоретичних узагальнень і практичного досвіду виділено основні причини, що заважають організації інтегрованих агропромислових формувань в цукробуряковому підкомплексі. Перша з них полягає в неоднаковому економічному становищі потенційних учасників таких утворень, оскільки більш-менш економічно благополучні підприємства не бажають об'єднуватися і взаємодіяти з нерентабельними підприємствами, приймати на себе їхні зобов'язання і тим самим знижувати прибутковість своєї діяльності. Отже, виникає проблема вирівнювання і нормалізації економічного становища учасників інтегрування (об'єднання) як перед його створенням, так і на початковому етапі, а також після виходу на його проектний режим функціонування. Цього можна було б досягти шляхом фінансової підтримки економічно слабких учасників об'єднання з більш прибутковими або за рахунок коштів, які виділяються зовнішніми інвесторами (наприклад, з державних і регіональних бюджетів). Але інвестиційний потенціал як підприємств АПК – можливих інтеграторів, так і державних та регіональних органів на сучасному етапі є досить обмеженим. І це є другою причиною, яка істотно ускладнює організацію та діяльність агропромислових об'єднань.

Таблиця 1

Форми управління та інструменти впливу на учасників агропромислової інтеграції

Вид	Зміст	Інструменти (окремі інтеграційні механізми)
Організаційні	Форми і методи державного і господарського планування та діяльності учасників інтегрованих агропромислових формувань (об'єднань)	Цільові програми розвитку агропромислової інтеграції, організаційні моделі і проекти інтегрованих процесів, інтегрування агропромислових формувань (об'єднань), організаційно-технологічні норми, нормативи і правила взаємодії учасників інтегрованих формувань. Виробничо-фінансові плани і бізнес-плани діяльності інтегрованих формувань та їх учасників. Інші заходи організаційного характеру
Економічні	Форми і методи економічного стимулювання регулювання інтеграційних процесів і діяльності інтегрованих формувань та їх учасників	Податкові, страхові, кредитні пільги, субсидії, інвестування, державне і господарське регулювання цін і цінових пропорцій. Економічні норми, нормативи і правила взаємодії учасників інтеграційного процесу. Інші заходи економічного характеру
Науково-методичні	Теоретичні і методологічні положення з розвитку та удосконалення інтеграційних процесів і діяльності	Методики, інструкції, рекомендації з розвитку і удосконалення інтеграційних процесів, раціоналізації діяльності учасників інтеграційних і інтегрованих формувань у вигляді інформаційно-консультативного обслуговування. Підвищення

	інтегрованих формувань та їхкваліфікації працівників інтегрованих формувань і учасників	органів управління агропромислової інтеграції
Екологічні	Форми і методи екологічного регулювання інтеграційних процесів щодо екологічності виробництва продукції і використання ресурсів	Стандартизація та сертифікація продукції. Зменшення негативного навантаження інтегрованих формувань у процесі виробництва продукції
Правові	Форми і методи правового регулювання інтеграційних процесів і діяльності інтегрованих формувань та їхучасників	Правові норми і нормативи державного і регіонального рівня з реалізації організаційних, економічних і науково-методичних засобів стимулювання і регулювання агропромислової інтеграції

У дисертації значну увагу приділено методичним підходам дослідження ефективного функціонування підприємств цукробурякового підкомплексу, яке формується під взаємообумовленим впливом галузей буряківництва і цукровиробництва. Оскільки результативність діяльності першої з них у сучасних умовах господарювання є не досить стабільною, а й інколи збитковою, то її пропонується фінансово підтримувати за рахунок підприємств цукрової промисловості. З цією метою нами здійснено теоретичне і методичне обґрунтування створення фонду підтримки інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств цукробурякового підкомплексу.

У другому розділі “Сучасний стан та ефективність розвитку підприємств цукробурякового підкомплексу” досліджено цукробуряковий підкомплекс Сумської області як складову агропромислового виробництва регіону; проведено аналіз та виявлено тенденції розвитку спеціалізації і концентрації виробництва в підприємствах підкомплексу; здійснено оцінювання економічної доцільності вирощування цукрових буряків та ефективності виробництва цукру.

Цукробуряковий підкомплекс даного регіону являє собою сукупність підприємств і організацій як з виробництва сировини і отримання готової продукції, так і підприємств, що його обслуговують. Він поєднує вирощування, збирання і перевезення цукрових буряків на приймальні пункти, зберігання і переробку їх на цукрових заводах, створюючи таким чином до 20% загального обсягу валової продукції Сумщини.

Організаційною основою функціонування цукробурякового підкомплексу є галузеві зв'язки між бурякосійними господарствами і підприємствами цукрової промисловості, на ефективність виробничо-господарської діяльності в яких останнім часом впливає гостра фінансова криза. Однією з причин цього є те, що приватизація переробних і обслуговуючих підприємств Сумщини здебільшого відбувалася без врахування інтересів працівників агропромислового комплексу, це ще більше підсилило розрив економічних інтересів, порушило сформовані господарські зв'язки,

призвело до стихійного перепрофільювання агросервісних підприємств. Така ситуація у розвитку підкомплексу призвела до того, що площа посіву цукрових буряків у сільськогосподарських підприємствах регіону в 2005 р. порівняно з 1990 роком скоротилась з 119,4 до 32,3 тис. га (або 3,7 рази), а виробництво цукру за період з 1990-2005 рр. зменшилось з 357,4 до 59,1 тис. т, тобто в 6 разів. Кількість бурякосійних господарств при цьому зменшилось з 378 до 156, а із 17 цукрових заводів працює лише 6. Проведеними дослідженнями встановлено, що виробництво цукрових буряків в сільськогосподарських підприємствах усіх форм власності в сучасних умовах є збитковим (табл. 2).

Таблиця 2

Економічна ефективність виробництва цукрових буряків в сільськогосподарських підприємствах усіх форм власності Сумської області*

Показники	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2005 р. % до 2000 р.
Собівартість виробництва, грн./ц.	10,37	13,64	13,19	13,99	14,52	19,25	186
Ціна реалізації, грн./ц.	11,92	14,71	14,45	14,53	14,40	18,16	152
Прибуток (збиток) від реалізації, тис. грн.	1,62	0,89	1,05	0,22	-12,1	-4,1	-
Рівень рентабельності (збитковості), %	15,6	6,5	8,0	1,6	-13,0	-5,3	-

* таблицю складено за даними Сумського обласного управління статистики

Оскільки в останні роки спостерігається скорочення посівних площ під цукровими буряками, яке властиве для всіх адміністративних районів Сумської області. Тому нами у дисертаційній роботі здійснено виробничо-господарську оцінку ефективності виробництва за критерієм придатності до їх вирощування та показника інтегрального індексу продуктивності. На підставі цієї оцінки визначено, що економічно найбільш доцільно вирощувати цукросировину в господарствах Конотопського, Лебединського, Охтирського і Сумського районів.

На основі системно-структурного аналізу діяльності бурякосійних підприємств області нами здійснено групування сільськогосподарських підприємств області за розміром посівних площ (табл. 3) і доведена економічна ефективність концентрації бурякосіяння.

Вплив концентрації бурякосіяння на економічну ефективність
їх виробництва в Сумській області, 2005 р *

Розмір посівних площ, га	Кількість господарств	Буряко-ущільнення, %	Частка в загальній площі цукрового буряку, %	Урожайність, ц/га	Питома вага у валовому зборі, %	Собівартість 1 ц продукції, грн.	Прибуток (+), збиток (-), на 1 га посіву, грн.	Рівень рентабельності (+), збитковості (-), %
до 50	32	2,5	4,1	127	5,2	20,2	-481	-18,7
51-100	40	4,5	14,2	141	13,4	19,0	718	26,8
101-150	31	7,0	16,3	149	12,3	16,0	959	40,5
151-200	18	7,7	12,2	149	18,1	17,28	428	16,6
201-250	10	6,1	9,4	163	9,1	18,9	164	5,3
251-300	6	5,8	6,7	184	5,3	26,2	-483	-0,30
понад 300	19	13,2	37,1	232	36,6	11,9	1133	40,9
Разом	156	6,4	100,0	175	100,0	18,5	544	15,8

* розраховано за даними річних звітів сільськогосподарських підприємств Сумської області

Аналіз економічної ефективності концентрації бурякосіяння в Сумській області показав, що прибутковими сільськогосподарськими підприємствами є господарства, в яких площа посівів під цукровими буряками становить понад 300 га, прибуток на 1 га посіву при цьому досягає 1133 грн., а рівень рентабельності - 40,9%. Характеризуючи стан галузі потрібно відзначити, що лише за період 2004-2005 років кількість бурякосійних господарств зменшилась з 269 до 156. Це, безумовно, не могло не позначитись і на обсягах заготівель цукросировини, які по окремих роках досить істотно варіюють, негативно впливаючи на ефективність виробничо-господарської діяльності підприємств цукробурякового підкомплексу.

У результаті проведеного в дисертації аналізу діяльності цукрових заводів виявлена негативна тенденція збільшення втрат сировини при зберіганні, що впливає на вихід цукру, а в кінцевому підсумку на результативність виробництва й переробки цукрових буряків (табл. 4). Наведені дані свідчать, що в останні роки вихід цукру із цукрових буряків в Сумській області складає 12-13%. Але це величина непостійна і залежить від якості цукросировини, що зумовлюється не тільки умовами вирощування, а й організацією виробничих процесів у цій галузі. Дослідженнями встановлено, що матеріальна-технічна база підприємств підкомплексу не відповідає сучасним вимогам і характеризується значною спрацьованістю основних виробничих фондів. Так, понад 22% технологічного обладнання цукрових заводів використовується більше 15 років, а майже третина із них більше - 20 років. Коефіцієнт зносу виробничого обладнання в цукровій промисловості регіону на початок 2005 р. складав 41,9% тоді як в цілому

по харчовій промисловості – 40,7%. На виробничих потужностях усіх цукрових заводів області можна переробити від 1,75 до 2,6 тис. т сировини за добу. Однак через зменшення обсягів виробництва цукрових буряків навіть ці незначні виробничі потужності не використовуються в повній мірі. В 2005 р. із можливих 90 робочих днів цукрові заводи працювали не більше 54. Скорочення періоду переробки сировини, в свою чергу, зумовлює зниження показників виробничо-господарської діяльності переробних підприємств.

Таблиця 4

Основні показники заготівлі та переробки сировини на цукрових заводах Сумської області, 2002-2005 рр.*

Заводи	Роки	Прийнято сировини, тис. т	Перероблено сировини, тис. т	Вироблено цукру, тис. т	Втрати сировини при зберіганні		Цукристість, %	Вихід цукру, %
					тис. т	%		
Буринський	2002	112,1	110,0	15,4	2,2	2,0	17,0	13,97
	2003	184,5	174,7	21,4	9,8	5,3	15,8	12,25
	2004	124,3	122,2	16,3	2,1	1,7	16,1	13,35
	2005	53,7	52,8	7,3	0,8	1,6	17,4	13,96
Великооктябрський	2002	117,0	114,8	14,8	2,2	1,9	16,3	12,89
	2003	143,9	138,5	16,1	5,4	3,8	15,6	11,61
	2004	175,6	168,4	20,3	7,2	4,1	15,5	12,04
Півненківський	2005	214,9	206,4	25,7	8,5	4,0	16,2	12,48
	2002	76,0	73,1	8,9	2,9	3,8	15,8	12,25
	2003	93,0	92,2	11,4	0,8	0,9	15,8	12,34
	2004	114,9	112,6	14,8	2,3	2,0	15,9	13,15
Угрюдський	2005	45,4	44,1	6,1	1,3	2,8	17,1	13,92
	2002	44,8	43,0	4,5	1,8	4,0	15,5	10,50
	2003	53,6	51,6	5,7	2,0	3,7	14,8	11,31
	2004	83,1	80,1	9,4	3,0	3,6	15,6	12,09
Низівський	2005	121,8	115,4	14,0	6,3	5,2	15,8	12,35
	2002	74,9	73,5	10,2	1,4	1,7	16,9	13,83
	2003	83,6	82,5	10,5	1,1	1,3	16,1	12,50
	2004	92,8	90,5	11,2	2,3	2,5	16,0	12,30
Сумсько- Степанівський	2005	19,9	19,1	2,6	0,8	4,0	17,2	13,78
	2002	113,3	111,0	14,4	2,3	2,0	16,9	13,00
	2003	88,8	86,8	10,2	2,0	2,0	15,9	11,73
	2004	69,4	68,1	8,6	1,3	2,3	15,7	12,67
По області	2005	24,3	23,7	3,2	0,6	2,6	16,4	13,31
	2002	538,1	525,4	68,2	7,8	2,6	16,5	13,00
	2003	647,4	626,3	75,3	3,5	2,8	15,7	11,94
	2004	660,1	641,9	80,6	3,0	2,7	15,8	12,63
	2005	480,1	461,6	59,1	18,4	3,8	16,4	12,86

* за даними інспекції якості та формування ресурсів сільськогосподарської продукції Сумської облдержадміністрації

Оцінка основних показників економічної ефективності виробництва цукру-піску на цукрових заводах Сумської області показала, що вони в останні роки підвищили свою прибутковість (табл. 5), хоча як видно з наведених даних це відбулося за рахунок переважаючого зростання реалізаційних цін порівняно з собівартістю.

Низька ефективність виробництва цукру є результатом недостатньої інвестиційної діяльності підприємств цукробурякового підкомплексу. Проведений нами аналіз свідчить, що в останні роки в значній мірі скоротилися інвестиції в цукрову промисловість регіону. Їх частка в загальному об'ємі інвестицій в харчову промисловість скоротилася за цей період з 33,1% в 1991 р. до 0,8% в 2005 р.

Таблиця 5

Ефективність виробництва цукру-піску на цукрових заводах Сумської області в 1996-2005 рр*.

Назва заводу	1996 р.			2000 р.			2005 р.
	Собівартість 1 т, грн.	Реалізаційна ціна, 1 т, грн.	Рівень рентабельності, %	Собівартість, 1 т, грн.	Реалізаційна ціна 1 т, грн.	Рівень рента- бельності*, %	
Великооктябрьський	1038,9	823,4	-8,0	1902,6	1702	-23,1	2232,2
Півненківський	1283,8	743,2	-21,0	1625,0	1524,4	-4,2	2060,0
Сумсько- Степанівський	1151,2	924,5	-4,0	1862,0	1702	-16,3	1877,4
Угроїдський	1124,8	825,6	-10,5	1613,0	1667,0	0,6	2027,5
Буринсь-кий	1138,4	942,5	-3,0	1757	1699,0	-3,2	2017,7
Низівський	1173,2	743,2	-13,7	1726,9	1667,0	-27,9	1969,3

* розраховано за даними Сумського обласного управління статистики

Таким чином, підприємства цукробурякового підкомплексу області, хоча й мають потенціал для сталого розвитку цукробурякового виробництва, але рівень його використання залишається низьким, що вказує на необхідність наукового обґрунтування ефективних напрямів їх виробничо-господарської діяльності на інноваційній основі.

У третьому розділі “Напрями підвищення ефективності функціонування підприємств цукробурякового підкомплексу” обґрунтована необхідність розробки стратегії ефективного розвитку підприємств цукробурякового підкомплексу; визначені принципи побудови економічного механізму функціонування підприємств підкомплексу; здійснено систематизацію факторів, що сприяють поглибленню інтеграційних процесів в системі “вирощування цукрових буряків - переробка - реалізація цукру”; сформульовано концептуальні положення інноваційно-інвестиційної моделі розвитку цукробурякового підкомплексу.

Під стратегією ефективного розвитку підприємств цукробурякового підкомплексу в дисертації запропоновано розуміти комплексний план заходів, який інтегрує основні цілі підприємств підкомплексу, норми і дії їх виробничо-господарської діяльності в єдине ціле, спрямовує на стабілізацію та підвищення ефективності виробництва шляхом концентрації і оптимального розподілу обмежених виробничих ресурсів суб'єктів господарювання з метою кращого задоволення потреб споживачів в кінцевій продукції.

Основними принципами побудови стратегії ефективного розвитку підприємств цукробурякового підкомплексу є такі: взаємозв'язок стратегій ефективного розвитку цукробурякового підкомплексу в регіоні та країні в цілому; визнання пріоритетності національних інтересів перед регіональними; дотримання законодавчих норм та активний вплив на їх формування з метою реалізації власних інтересів; врахування особливостей цукробурякового підкомплексу на регіональному рівні; узгодженості або партнерства та міри відповідальності за економічні результати діяльності; програмно-цільового підходу до розробки зазначеної стратегії.

Економічний механізм ефективного функціонування підприємств цукробурякового підкомплексу розглядається автором як система організаційних, технологічних, економічних, екологічних важелів та методів управління якістю продукції підкомплексу, які в процесі взаємодії і взаємозв'язку забезпечують сукупність високих споживчих якостей цукру (рис. 1).

Економічний механізм підвищення конкурентоспроможності продукції цукробурякового підкомплексу
Екологізація сільського господарства

Реорганізація, реструктуризація і адаптація сільськогосподарських підприємств і цукрових заводів до ринкового середовища

Матеріально-технічне забезпечення

Інвестиційна та інноваційна політика

Економічні та екологічні чинники виробництва

Зміна форм власності, оптимізація обсягів виробництва продукції і витрат

Міжгалузеві відносини ринкового типу

Фінансова стабільність сільськогосподарських підприємств і цукрових заводів

Забезпеченість насінням, мінеральними добривами і хімічними засобами рослин

Забезпеченість паливно-мастильними, транспортними засобами

Нові технології вирощування, виробництва і зберігання

Залучення вітчизняних, іноземних інвесторів
Оцінка напрямів вкладення капіталу: вирощування цукрових буряків, виробництво цукру і етанолу
Розвиток переробної промисловості

Стандарти і вимоги до якості цукрових буряків і продуктів його переробки
Кон'юнктура на продовольчому ринку і розробка маркетингової стратегії
Розширення каналів реалізації продукції
Освоєння нових ринків

Удосконалення договірних відносин між суб'єктами цукробурякового підкомплексу
Спеціалізація концентрація і кооперування виробництва
Розвиток вітчизняного сільськогосподарського машинобудування
Інтеграція сільськогосподарських і переробних підприємств

Протекціоністська аграрна, кредитна, податкова, цінова і митна політика держави

Розвиток селекції насінництва

Рис. 1. Основні напрями формування та ефективного функціонування економічного механізму підвищення конкурентоспроможності продукції цукробурякового підкомплексу

На основі опрацюванні даного механізму нами запропоновані основні принципи управління конкурентоспроможністю продукції в підприємствах

цукробурякового підкомплексу, а саме: 1) гармонізація нормативної бази; 2) наукова обґрунтованість функціонування механізму управління; 3) соціальна орієнтація економічного механізму управління конкурентоспроможністю продукції; 4) раціональне поєднання форм управління конкурентоспроможністю; 5) орієнтація конкурентоспроможності продукції цукробурякового підкомплексу на інноваційний шлях розвитку; 4) екологізація управління виробництвом.

В роботі здійснено також систематизацію організаційних, економічних, техніко-технологічних, екологічних та інформаційних факторів, що сприяють поглибленню інтеграційних процесів в системі “вирощування цукрових буряків – переробка – реалізація цукру”.

Однією із ключових проблем сьогодення є пошук і реалізація дієвої стратегії та моделі інноваційно-інвестиційного розвитку цукробурякового підкомплексу. Але стримуючим фактором в цьому плані в країні в цілому та її окремих регіонах є обмеженість фінансування. На нашу думку, дієвим механізмом розв’язання даної проблеми може стати формування фондів підтримки інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств цукробурякового підкомплексу, які пропонується формувати за рахунок щоквартальних відрахувань від прибутку цукровиробників. Розрахунками розміру відрахувань у фонд підтримки інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств цукробурякового підкомплексу Сумської області, який здійснено шляхом моделювання процесу реалізації цукру в умовах цінового ризику, визначено їх на рівні 10%.

Визначальним принципом моделювання для роботи підприємств досліджуваного підкомплексу в ринкових умовах є максимізація прибутку (формула (1)):

(1)

де: x_t – планова величина реалізації цукру товаровиробниками у відповідному кварталі маркетингового року, тис. т;

T – кількість планових періодів в маркетинговому році (в нашому випадку – чотири квартали);

P_t – ціна 1 т цукру у відповідному кварталі маркетингового року, грн.;

C_t – виробнича собівартість 1 т цукру у відповідному кварталі маркетингового року, грн.;

S_t – вартість зберігання 1 т цукру до реалізації у відповідному кварталі маркетингового року, грн.

Обмеженням загальної планової величини реалізації цукру товаровиробниками є прогнозна величина виробництва цукру, виходячи з можливостей постачальників сировини (формула (2)):

(2)

де: x_t – планова величина реалізації цукру товаровиробниками у відповідному кварталі маркетингового року, тис. т;

T – кількість планових періодів в маркетинговому році (в нашому випадку – чотири квартали);

W_0 – наявні запаси цукру на початок маркетингового року, тис. т;

Y_t – величина виробництва цукру у відповідному періоді t планового маркетингового року, тис. т;

W_{end} – величина прогнозованих запасів цукру на кінець планового періоду, тис. т.

Планова величина реалізації цукру для конкретного кварталу не може перевищувати суму загальних запасів на кінець попереднього періоду та виробленої продукції у відповідному кварталі (формула (3)):

(3)

Аналогом і навіть заміником попередньої умови може бути вимога щодо рівності між наявними запасами цукру і цукру, виробленого за досліджуваній період, за мінусом реалізованого за квартал та запасами цукру на кінець періоду (формула (4)):

(4)

Таким чином, одержуємо формалізоване обмеження максимальної місткості складів регіону (формула (5)):

(5)

де: V – максимальна місткість цукрових складів регіону, тис. т.

З наведеного можна зробити висновок, що залишок запасів на кінець кожного періоду визначається, виходячи з запасів на кінець попереднього кварталу та обсягів виробництва і реалізації цукру в поточному. Залишок на кінець першого періоду встановлюється на основі відомого значення запасів на його початок. Отже, під час формування моделі запаси на кінець кожного періоду визначаються через вже відомі дані та невідомі планові квартальні обсяги реалізації, які є аргументами цільової функції.

Необхідність покриття товаровиробниками продовольчих потреб у цукрі визначається як умова забезпечення економічної і соціальної стабільності (формула (6)):

(6)

де: N_t – продовольча потреба в цукрі у відповідному кварталі t , тис. т.

Застосування даної моделі дозволить отримувати максимальний прибуток від реалізації цукру і відповідно збільшувати відрахування до фонду

підтримки інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств цукробурякового підкомплексу.

Висновки

1. На основі теоретичних узагальнень нами запропоновано у дисертаційній роботі під поняттям "цукробуряковий підкомплекс" розуміти складну інтегровану економічну систему, основою якої є кооперація та концентрація трудових, матеріальних і фінансових ресурсів промислових, переробних, сільськогосподарських, торговельних підприємств, що забезпечує виробництво цукрових буряків, їх переробку, зберігання і реалізацію кінцевого продукту – цукру.

Відповідно до цього ефективного функціонування підприємств цукробурякового підкомплексу повинне ґрунтуватися на єдиних принципах, які б забезпечували гнучке і оперативне реагування на внутрішні і зовнішні зміни в господарському середовищі, а також максимальну заінтересованість працівників усіх ланок в найповнішому використанні наявних ресурсів. При цьому зусилля самостійних підприємств та організацій аграрної, промислової, інфраструктурної ланок цукробурякового ланцюгу повинні спрямовуватися на створення цілісної виробничої, економічної, управлінської системи господарювання.

2. В процесі ринкових трансформацій відбулися зміни в підприємствах цукробурякового підкомплексу Сумської області, що обумовлені кризовим матеріально-технічним становищем більшості бурякосійних господарств і цукрових заводів, порушенням інтеграційних зв'язків між ними, недостатньою державною підтримкою виробників. Це в свою чергу призвело до істотного скорочення виробництва цукрових буряків і цукру. Так, площа посіву цукрових буряків у 2005 р. порівняно з 1990 р. скоротилась у 3,7 рази, а виробництво цукру і того більше – у 6 разів. Кількість бурякосійних господарств при цьому зменшилася з 378 до 156, а із 17 цукрових заводів на сучасному етапі функціонують лише 6.

3. У роботі здійснено виробничо-господарську оцінку ефективності буряківництва Сумщини за критерієм придатності до їх вирощування та показника інтегрального індексу продуктивності бурякосійних господарств регіону і зроблено висновок, що вирощувати цукрові буряки найбільш економічно доцільно в сільськогосподарських підприємствах Конотопського, Лебединського, Охтирського і Сумського районів.

4. На підставі групування сільськогосподарських підприємств Сумської області за розміром посівних площ доведена економічна ефективність концентрації бурякосіяння. Виявлено, що цукрові буряки найбільш ефективно вирощувати в тих господарствах, де площа їх посіву понад 300

га, прибуток на 1 га посіву при цьому досягає 1133 грн., а рівень рентабельності - 40,9%.

5. Підвищення ефективності цукровиробництва Сумщини передбачає визначення стратегії його розвитку на основі раціонального використання ґрунтового-кліматичного і ресурсно-виробничого потенціалу галузі. З цією метою нами опрацьовано засади стратегії ефективного розвитку підприємств цукробурякового підкомплексу: надано її визначення; розроблено алгоритм реалізації; розроблено принципи побудови даної стратегії. Під стратегією ефективного розвитку підприємств цукробурякового підкомплексу в дисертації запропоновано розуміти комплексний план заходів, який інтегрує основні цілі підприємств підкомплексу, норми і дії їх виробничо-господарської діяльності в єдине ціле, спрямовує на стабілізацію та підвищення ефективності виробництва шляхом концентрації і оптимального розподілу обмежених виробничих ресурсів суб'єктів господарювання з метою кращого задоволення потреб споживачів в кінцевій продукції - цукру.

6. Серцевиною ефективного функціонування підприємств цукробурякового підкомплексу є його економічний механізм, удосконалення якого в роботі розглядається як система організаційних, технологічних, економічних і екологічних важелів та методів управління якістю продукції підприємств підкомплексу, що в процесі взаємодії забезпечують сукупність високих споживних якостей цукру.

7. У дисертації здійснено систематизацію факторів, що сприяють поглибленню інтеграційних процесів в системі “вирощування цукрових буряків – переробка – реалізація цукру” (організаційні, економічні, техніко-технологічні, екологічні та інформаційні) та забезпечення на цій основі стабільного фінансового стану і конкурентоспроможності цукробурякового виробництва.

8. Автором сформульовано концептуальні положення інноваційно-інвестиційної моделі розвитку цукробурякового підкомплексу, запровадження яких дозволить системно вирішувати проблеми, що виникають при зміні методів і підходів до інвестиційного забезпечення інноваційних процесів, раціоналізації механізму залучення інвестицій та реалізації на цій основі механізмів структурно-інноваційного оновлення матеріально-технічної бази тощо. На розв'язання даної проблеми спрямоване формування фондів підтримки інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств цукробурякового підкомплексу .

9. На основі моделювання процесу реалізації цукру в умовах цінового ризику в дисертаційній роботі розроблено організаційно-економічний механізм формування фонду підтримки цукробурякового підкомплексу, що

формується за рахунок щоквартальних відрахувань від прибутку цукрових заводів, розмір яких визначено на рівні 10%.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Гончарова М.Л. Основні завдання антикризового управління підприємствами // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 140. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2002. – С. 28-32.
2. Гончарова М.Л. Реалізація антикризової стратегії підприємства як необхідна складова ефективного управління // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 163. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2002. - С. 8-14.
3. Гончарова М.Л. Зарубіжний досвід регулювання ринку цукру та перспективи його застосування в Україні // Вісник Сумського національного аграрного університету. Науково-методичний журнал. Серія “Економіка та менеджмент”. Випуск 3-4. - 2003. - С. 198-203.
4. Гончарова М.Л. Стан та проблеми розвитку цукробурякового підкомплексу Сумської області // Збірник наукових праць Харківського національного аграрного університету. Вісник ХНАУ. Серія “Економіка АПК і природокористування”. - 2004. - № 8. - С. 176-180.
5. Гончарова М.Л. Форми, умови і механізми інтеграційних процесів в цукробуряковому підкомплексі // Вісник Сумського національного аграрного університету. Науково-методичний журнал. Серія “Економіка та менеджмент”. – 2005. – № 6-7(18-19). – С. 211-215.

Матеріали наукових конференцій:

1. Гончарова М.Л. Ефективна стратегія розвитку суб'єктів господарювання: вихідні положення та проблеми реалізації // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених “Економіка підприємства: проблеми теорії та практики”. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2003. – С. 132-133.
2. Гончарова М.Л. Прогнозування як елемент ефективної системи розвитку цукробурякового підкомплексу // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції “Сучасний стан та проблеми розвитку підприємництва в регіоні”. – Том 2. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2005. – С. 15-18.
3. Гончарова М.Л. Впровадження комплексної системи автоматизації виробництва на підприємствах цукробурякового підкомплексу у контексті удосконалення процесу управління // Збірник тез доповідей за матеріалами III Міжнародної науково-практичної конференції молодих

вчених “Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації”, яка відбулася у Тернопільському державному економічному університеті 23-24 лютого 2006 р. – С. 193-195.

Анотація

Гончарова М.Л. Розвиток та ефективність функціонування підприємств цукробурякового підкомплексу. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.06.01 – економіка, організація і управління підприємствами. – Європейський університет, Київ, 2006.

Дисертаційна робота присвячена розробці теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій щодо ефективного функціонування підприємств цукробурякового підкомплексу на регіональному рівні. Досліджено теоретичну сутність, особливості і механізм ефективної діяльності підприємств підкомплексу в умовах ринкових трансформацій та обґрунтовано методичні основи їх дослідження.

Здійснено аналіз сучасного стану та виявлено тенденції розвитку підприємств цукробурякового підкомплексу Сумщини, проведено економічну оцінку виробничо-господарської діяльності галузей буряківництва та цукровиробництва.

Обґрунтовано стратегію та економічний механізм ефективного функціонування підприємств цукробурякового підкомплексу.

Удосконалено основні принципи формування системи управління конкурентоспроможністю цукробурякової продукції та поглиблення інтеграційних процесів в системі “вирощування цукрових буряків – переробка – реалізація цукру”.

Сформульовано концептуальні положення інноваційно-інвестиційної моделі розвитку цукробурякового підкомплексу.

Ключові слова: *цукробуряковий підкомплекс, підприємства, інтеграційні процеси, організаційно-економічний механізм, інноваційно-інвестиційна модель, конкурентоспроможність, стратегія.*

Аннотация

Гончарова М.Л. Развитие и эффективное функционирование предприятий свеклосахарного подкомплекса. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.06.01 – экономика, организация и управление предприятиями. – Европейский университет, Киев, 2006.

Диссертационная работа посвящена разработке теоретико-методических положений и практических рекомендаций эффективного

функционирования предприятий свеклосахарного подкомплекса на региональном уровне.

Исследованы теоретическая сущность, особенности и механизм эффективной деятельности предприятий свеклосахарного подкомплекса в условиях рыночных трансформаций и обоснованы методические основы их исследования.

Осуществлен анализ современного состояния и тенденций развития предприятий свеклосахарного подкомплекса Сумщины, проведена экономическая оценка производственно-хозяйственной деятельности отраслей свекловодства и сахаропроизводства.

Анализ экономической эффективности концентрации свеклосеяния в Сумской области показал, что наиболее прибыльными сельскохозяйственными предприятиями являются хозяйства, в которых площади посевов под сахарной свеклой составляют более 300 га, прибыль на 1 га посева при этом достигает 1133 грн., а уровень рентабельности - 40,9%. Однако необходимо отметить, что только за период 2004-2005 годов количество свеклосеющих хозяйств уменьшилось с 269 до 156. Это, безусловно, не могло не отразиться и на объемах заготовок свеклосахарного сырья, которые в отдельные годы очень варьируют, отрицательно влияя на эффективность производственно-хозяйственной деятельности предприятий свеклосахарного подкомплекса.

Проведенными исследованиями установлено, что материально-техническая база предприятий свеклосахарного подкомплекса не отвечает современным условиям и характеризуется большой изношенностью основных производственных фондов. Так, более 22% технологического оборудования сахарных заводов используется свыше 15 лет, а треть из них функционирует более 20 лет. Коэффициент износа производственного оборудования в сахарной промышленности на начало 2005 г. составил 41,9%, что выше чем в целом по пищевой промышленности – 40,7%. В настоящее время производственные мощности всех сахарных заводов области составляют от 1,75 до 2,6 тис. т сырья за сутки. Однако вследствие уменьшения объемов производства сахарной свеклы даже эти незначительные мощности не используются в полной мере. В 2005 г. из возможных 90 рабочих дней сахарные заводы работали не более 54. Сокращение периода переработки сырья, наблюдаемое в последние годы, обуславливает снижение показателей производственно-хозяйственной деятельности перерабатывающих предприятий.

В диссертации усовершенствованы основные принципы формирования конкурентоспособности свеклосахарной продукции и углубления интеграционных процессов в системе “выращивание сахарной свеклы – переработка – реализация сахара”.

Обоснованы стратегия и экономический механизм эффективного функционирования предприятий свеклосахарного подкомплекса. Под стратегией эффективного развития предприятий подкомплекса следует понимать комплексный план мероприятий, интегрирующий основные цели предприятий подкомплекса, нормы и действия их производственно-хозяйственной деятельности в единое целое, способствуя стабилизации и повышению эффективности производства путем концентрации и распределения ограниченных производственных ресурсов субъектов хозяйствования для наилучшего удовлетворения потребностей потребителей в конечной продукции.

Серцевиной эффективного функционирования предприятий свеклосахарного подкомплекса является его экономический механизм, рассматриваемый в диссертации как система организационных, технологических, экономических, экологических рычагов и методов управления качеством продукции подкомплекса, которые в процессе взаимодействия и взаимосвязи обеспечивают совокупность высоких потребительских качеств сахара. На основе разработки данного механизма автор предложил основные принципы формирования системы управления конкурентоспособностью продукции свеклосахарного подкомплекса.

В работе также получила развитие систематизация факторов, оказывающих влияние на углубление интеграционных процессов в системе “выращивание сахарной свеклы – переработка – реализация сахара” (организационные, экономические, технико-технологические, экологические и информационные).

На основе проведенных исследований соискателем сформулированы концептуальные положения инновационно-инвестиционной модели развития свеклосахарного подкомплекса, внедрение которых позволит системно решать проблемы, возникающие при изменении методов и подходов инвестиционного обеспечения инновационных процессов, рационализации механизма привлечения инвестиций и реализации на этой основе механизмов структурно-инновационного обновления материально-технической базы предприятий свеклосахарного подкомплекса. Действенным механизмом решения данной проблемы является формирование фондов поддержки инновационно-инвестиционного развития предприятий свеклосахарного подкомплекса.

Ключевые слова: *свеклосахарный подкомплекс, предприятия, интеграционные процессы, организационно-экономический механизм, инновационно-инвестиционная модель, конкурентоспособность, стратегия.*

Summary

Goncharova M.L. Development and efficiency of enterprises of the sugar-beet branch and their regulation. – Manuscript.

Dissertation for the acquisition of degree of Candidate of Science (Economics) in Speciality 08.06.01. – Economics, Organization, Management of and enterprises. – European University. Kyiv, 2006.

The scientific research is devoted to the working out of the theoretical-methodical regulations and practical recommendations as to the effective functioning of sugar-beet sub-complex enterprises on the regional level.

Theoretical essence peculiarities and effective performance mechanisms of sub-complex enterprises under conditions of market transformation was studied and methodical basis of the research was proved.

The strategy and economic mechanism of sugar-beet sub-complex effective functioning were proved. The main principles of management compatibility system formation of sugar-beet growing processing and selling extension were improved.

Conceptual regulations of innovation-investment development of sugar-beet sub-complex model were formulated.

Key words: sugar-beet complex, integration processes, enterprises, organization-economic mechanism, innovative investment model, competitiveness, strategy.

Підписано до друку 19.12.2006
Формат 60x90¹/₁₆. Друк офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Обл.-вид. Арк.0,8.
Наклад 100 примірників. Зам. №362

Друк та підготовка оригінал-макету здійснені
видавництвом Європейського університету.
03179, Україна, Київ 179, вул. М. Ушакова, 8а.
Реєстраційне свідоцтво ДК №603 від 19.09.2001